

Yleisen edunvalvonnan kehittämistyöryhmän kokous 5/2024

1. Säästöhenkivakuutuksesta maksettavan kuolintapauskorvauksen verokohtelu

Kokouksessa oli vieraana Pia Lehto-Halonen DVV:stä, joka kertoi FINEN ratkaisusuosituksesta ([Ratkaisusuositus - FINE-044810 - FINE - Vakuutus- ja rahoitusneuvonta](#)).

Finen kannanotolla voi olla merkitystä edunvalvojan työssä, jos päämies saa säästöhenkivakuutuksen kuolintapauskorvausta naimattoman ja lapsettoman henkilön kuoltua ja jos edunsaajaksi on merkitty joku muu kuin kuolinpesä.

Kuolintapauksen perusteella saadun varallisuuden verotuskohtelu on erilaista riippuen siitä, onko henkilö saanut sen vakuutuksen perusteella vai perintönä. Vakuutuksen nojalla saatu korvaus verotetaan pääomaverona, jolloin saaja joutuu maksamaan veroa enemmän kuin jos olisi saanut saman verran perintönä. Esitellyssä tapauksessa FINE katsoi, että pankin neuvontavelvollisuuteen olisi kuulunut, että asiantuntija yleisellä tasolla kiinnittää huomiota henkivakuutuksen edunsaajan verotuksellisiin intresseihin ja siksi pankki oli sen mielestä velvollinen maksamaan kantelijalle vahingonkorvausta.

Lisäksi työryhmässä keskusteltiin tilanteista, joissa päämiehellä itsellään on säästöhenkivakuutus. –Edunvalvojan on hyvä huomioida ainakin seuraavat asiat

1. Edunvalvoja ei voi muuttaa päämiehen merkitsemää edunsaajaa, koska edunsaajamääräystä pidetään holhoustoimilain 29 §:n 3 mukaisena ns korostetun henkilökohtaisena oikeustoimena.
2. Jos edunvalvoja päättäisi ottaa kyseisenlaisen vakuutuksen, edunvalvoja voisi merkitä edunsaajaksi vain kuolinpesän (ei esimerkiksi omaiset tai tietty/tietyt henkilöt).
3. Edunvalvojan ei tule myöskään maksaa lisäsuorituksia vakuutukseen, jossa edunsaajaksi on merkitty joku muu kuin kuolinpesä.

Em perustuu muun muassa oikeusministeriön asettaman holhoustoimen kehittämistyöryhmän aikanaan antamiin kannanottoihin (ks mm Kannanotto Vakuutuksen lisämaksut, kokous 28.8.2015).

2. Ajankohtaiset asiat

Virastohanke etenee. Oikeusaputoimistot ja edunvalvontatoimistot säilyvät entisellään. Asiaa koskeva asetus on tarkoitus antaa lokakuussa.

Viraston toimipaikkoja koskeva asetus etenee myös. Toimipaikat säilyvät entisellään vuoden vaihteessa, mutta vireillä on valtion säästöpainneiden vuoksi toimipaikkaverkoston uudelleen tarkastelu. Sitä varten toimistoja on pyydetty seuraamaan asiointimääriä toimipaikoissa.

3. Kysymyksiä ja vastauksia

3.1. Aikaraja myyntiluvalla

Onko asunnon myyntiluvalla joku aikaraja, jonka aikana myynti pitää toteuttaa. Sellaista ei päätöksessä ole eikä ole koskaan tullut tällainen eteen.

Vastaus (DVV):

Lupa on periaatteessa voimassa niin kauan kuin oikeustoimi on tehty. Jos hän myöhemmin muuttaa mieltään ja siinä vaiheessa hinta on muuttunut, pitää hakea uusi lupa

Edunvalvojan ei ole pakko tehdä luvanmukaista oikeustoimea, vaan se jää edunvalvojan harkintaan. Mutta jos se myöhemmin aiotaan kuitenkin tehdä, pitäisi se tehdä sitten samoilla ehdoilla ja hinnalla. Jos hinta muuttuu -> uusi lupahakemus

3.2. Kotikunnan vaihtaminen hyvinvointialueen toivomuksesta

Ovatko muut edunvalvojat törmänneet siihen, että päämiehen pitäisi vaihtaa kotikuntaa, koska on esim. asumispalvelussa toisen hyvinvointialueen puolella? Meille on tullut useampiakin ns. vahvoja ehdotuksia, että kotikunta pitäisi saada vastaamaan asuinkuntaa. Etenkin vammaispalveluiden puolella. Päämies ei kuitenkaan osaa itse kotikunnan vaihdosta tehdä tai edes ymmärrä mitä kotikunnan muutos tarkoittaa. Tämmöinen on nyt tämän 2024 vuoden puolelle tullut esille.

Vastaus (DVV):

Kotikunta muuttuu, jos henkilö on sijoitettu perhehoitoon, laitoshoidon tai asumispalvelujen avulla järjestettyyn asumiseen muun kuin kotikuntansa alueelle ja henkilö itse haluaa vaihtaa kotikuntansa laitoksen sijaintikuntaan (kotikuntalaki 3 a §). Oman tahdon lisäksi edellytetään, että asuminen uudessa kunnassa perustuu viranomaisen päätökseen, ja että asuminen on kestänyt yli vuoden tai sen arvioidaan kestävän yli vuoden.

On huomattava, että valintaoikeus ei siirry edunvalvojalle tai kenellekään muullekaan, vaan ainoastaan henkilö itse voi valita kotikuntansa laitoksen sijaintikuntaan. Jos henkilö itse ei pysty sairauden tai muun syyn vuoksi muodostamaan omaa tahtoaan, valintaoikeutta ei ole mahdollista käyttää, joten tätä lainkohtaa ei voi siinä tapauksessa soveltaa lainkaan.

Jos muuttoilmoituksen on allekirjoittanut muu henkilö kuin muuttaja itse, ja ilmoituksesta käy nimenomaisesti ilmi, että muuttaja itse haluaa käyttää kotikunnan valintaoikeuttaan, muuttajan tahtoa ja tahdonmuodostuskykyä on selvitettävä tarkemmin. Muuttajan tahto vaihtaa kotikuntaa voi ilmetä esimerkiksi muuttoilmoituksen lisätiedoissa, jossa kerrotaan, että muuttaja haluaa vaihtaa kotikuntansa. Näissä tilanteissa pyydetään ilmoituksen tekijää toimittamaan DVV:lle muuttajan allekirjoittama ilmoitus siitä, että hän haluaa vaihtaa kotikuntaansa laitoksen sijaintikuntaan.

Kun henkilö itse haluaa vaihtaa kotikuntaansa, hänen ei tarvitse perustella, miksi hän haluaa vaihtaa kotikuntaa. Riittää, että henkilö on sijoitettu viranomaisen päätöksellä toisessa kunnassa sijaitsevaan laitokseen ja henkilö itse ilmoittaa halustaan vaihtaa kotikunnakseen laitoksen sijaintikunnan sekä esittää selvityksen siitä, että asumisen arvioidaan kestävän yli vuoden.

3.3. Käteinen raha

Onko muissa toimistoissa tullut tilanteita, jossa päämiehen asunnolta löytyy huomattava määrä käteistä? Miten olette toimineet näiden käteisvarojen kanssa?

Toimistollamme on tilanne, jossa päämiehen omainen on toimittanut toimistollemme pahvilaatikollisen seteleitä. Kyseessä on varsin huomattava määrä rahaa, mutta pankki kieltäytyy ottamasta varoja vastaan, koska emme pysty kertomaan mistä nämä käteisvarat ovat peräisin.

Päämiestä asiassa ei enää kykene kuulemaan. Miten tällaisessa tilanteessa tulisi toimia? Näiden säilyttäminen toimiston kassakaapissa ei liene paras mahdollinen ratkaisu. Kyseessä lienee myös turvalliseriski, jos toimistolla tällaisia rahamääriä säilytetään.

Vastaus:

Tällä hetkellä käteisen rahan säilyttämisestä on voimassa oikeusministeriön kirjanpitoyksikön taloussäännössä annettu määräys (9.3.) Sen mukaan ”Käteisvarat, arvopaperit, muut rahanarvoiset asiakirjat ja kortit on säilytettävä kassakaapissa, arvo-osuustilillä tai muutoin niin, että niiden säilyminen on turvattu. Viraston päällikkö sekä ministeriössä hallinto- ja ohjausosaston osastopäällikkö vastaa rahoitusomaisuuden säilyttämisestä.”

Huomattava on, että Oikeuspalveluviraston aloittaessa toimintansa, sille tulee oma taloussääntö, jossa käteisen rahan säilyttämisestä on mahdollisesti oma ohjeistuksensa.

Työryhmän käsityksen mukaan ensisijaisesti tulee pyrkiä selvittämään, miten käteinen raha on päätenyt päämiehelle (tiliotteet, päämiehen elämäntavat ym). Olennaista on, että Edvardiin kirjataan, miten alkuperää on selvitetty ja mitä tietoja rahojen alkuperästä on.

Jos pankki ei suostu ottamaan käteisiä varoja vastaan, on syytä kysyä myös muilta pankeilta. Ryhmän käsityksen mukaan pankkien käytännöt vaihtelevat näiltä osin ja toinen pankki voi arvioida tilannetta toisin. Jos pankit eivät suostu ottamaan käteistä rahaa vastaan, on Edvardiin syytä kirjata, mihin pankkeihin käteistä on tarjottu ja että pankit ovat kieltäytyneet vastaanottamasta rahoja.

Jos käteistä rahaa ei saada siirrettyä pankkitilille, ryhmän käsityksen mukaan ensisijaisesti käteinen raha tulisi säilyttää päämiehelle otettavassa pankin tallelokerossa.

Joissakin toimipaikoissa on edelleen kassakaappi. Työryhmä katsoo, että niissä käteistä rahaa tulisi säilyttää vain tilapäisesti.

4. Seuraavat kokoukset

ti 1.10.2024 klo 9-12

ti 29.10.2024 läsnäkokous

ke 13.11. klo 9-12